

Meet het pedagogisch klimaat met Klimaatschaal

Klimaatschaal geeft een stem aan leerlingen. Hun mening telt.

Lees de interviews met vakgenoten over hun ervaring met Klimaatschaal.

[Pagina 8](#).

- Wil je weten wat er speelt in je klas?
- Wil je weten of een leerling lekker in zijn vel zit?
- Zoek je een instrument dat ook jouw 'lastige leerlingen' helpt om naar hun gedrag te kijken?
- Wil je ontwikkelingsgericht werken?
- Wil je meer inzicht in je didactische vaardigheden?
- Begeleid je leerkrachten en heb je inzicht nodig in sfeer en interactie?

Dan is Klimaatschaal de oplossing! Leerkrachten, intern begeleiders, docenten, mentoren, zorgcoördinatoren, directies, besturen, ouders en andere professionals doen hun voordeel met Klimaatschaal.

Klimaatschaal ondersteunt bij ontwikkelingsgericht werken.

Henk van der Pas, bestuurder Stichting Scala Heusden (PO)

Zie het interview op pagina 8.

Betrouwbaar meetinstrument

Klimaatschaal is een genormeerd, betrouwbaar en valide meetinstrument. Het ondersteunt de leerkracht bij het inschatten van de sfeer in de klas en reikt actiepunten voor verbetering aan. Klimaatschaal is positief beoordeeld door de COTAN en veelzijdig inzetbaar. Wat je wilt meten, bepaalt of je hem een keer, twee keer of vaker afneemt.

Leerlingen, leerkrachten en ouders

Je kunt kiezen voor de vragenlijst voor leerlingen, docenten en ouders. In voorkomende gevallen kan het namelijk zinvol zijn om ouders te raadplegen. In elke vragenlijst zit een algemeen gedeelte dat de sfeer in de klas en de interactie tussen leerlingen meet. En er is een specifiek gedeelte dat de orde in de klas en de interactie tussen leraar en leerlingen meet. De ervaring en inschatting van de leerkracht kan vergeleken worden met de beleving van de leerlingen. Klimaatschaal geeft de docent feedback en reflectie op zijn of haar eigen didactische en pedagogische vaardigheden.

Vragenlijsten

Klimaatschaal bestaat uit een aantal vragenlijsten:

- die voor leerlingen en leraren identiek zijn
- die in 10 minuten zijn ingevuld, op laptop, pc of telefoon
- waarvan de scores duidelijke overzichten genereren
- die direct tot actie aanzetten.

Reflectieformulier voor de leerkracht: “Wat doe ik om de sfeer in de klas te verbeteren?”

Klimaatschaal
zet de docent in
een activerende
modus.

Chris van de Wiel,
begeleider Passend
Onderwijs en PBS-
coach van het Merlet
College Nijmegen
(V0).

Zie het interview
op pagina 9.

Sfeerversterkers	(Bijna) altijd	Soms	(Bijna) nooit
1. De leerlingen elke dag aan de deur begroeten.			
2. De leerlingen veel bij hun voornaam noemen.			
3. Medeleven tonen, zowel bij succes als bij verdriet en tegenslag.			
4. Grapjes maken, maar niet ten koste van leerlingen.			
5. Regelmatig vragen: “Vonden jullie het leuk wat we vandaag deden?” en “Wat kunnen we voor morgen afspreken om het opnieuw interessant of leuk te maken?”			
6. Regelmatig in een klassenvergadering het reilen en zeilen van de klas tegen het licht houden.			
7. Ontspannen tussendoortjes opnemen in de lessen; quiz, mop, raadsel, spelletje.			
8. Ondersteunen van het ‘wij-gevoel’: onze klas, onze ideeën.			
9. Regelmatig foto’s maken voor het klassenplakboek/klassenwebsite.			

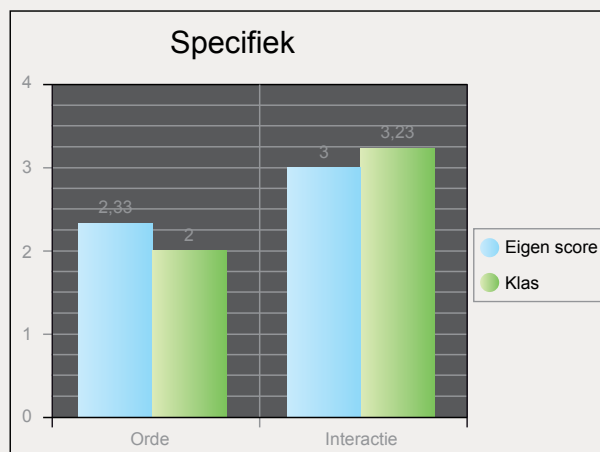
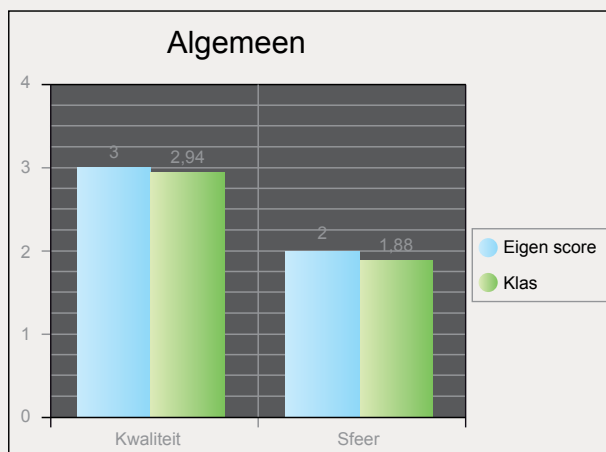
Een aantal vragen uit het Reflectieformulier voor de leerkracht over de sfeer in de klas.

Snel inzicht

De resultaten van de vragenlijsten kunnen direct gegenereerd worden in een feedbackverslag bij een leerling- of klassenrapport, zowel in tekst als grafisch. De resultaten worden vergeleken met het landelijk gemiddelde per onderwijssoort, waardoor de docent meteen weet of de klas of leerling onder- of bovengemiddeld scoort.

De scores van Klimaatschaal worden gecategoriseerd in de volgende 4 clusters:

- Kwaliteit onderlinge leerlingenrelaties
- Sfeer in de klas
- Orde in de klas
- Kwaliteit van de interactie leerkracht-leerlingen.

In de bovenstaande grafieken wordt de score van de leraar (blauw) naast het gemiddelde van de klas (groen) geplaatst. Hieruit kun je afleiden hoe groot het verschil in beleving is op de vier clusters tussen de klas en de leerkracht.

Klimaatschaal ondersteunt bij het realiseren van een positief en veilig klassenklimaat.

Francisca Schouten, lid zorgteam Stichting Orion Amsterdam (SO/VS0)

Zie het interview op pagina 10.

Aan de slag

Klimaatschaal is volledig digitaal, ook in de analyses en dus zeer gebruiksgemakkelijk. Een belangrijke meerwaarde ten opzichte van andere manieren van sfeer in de klas meten is dat Klimaatschaal ook direct digitale feedback aanreikt met suggesties voor groeps- of leerling-interventie.

Klimaatschaal biedt ondersteuning bij het interpreteren van de scores. Hierdoor weet je meteen wat je kunt doen om de sfeer te verbeteren. Je vult het Actieverbeterplan in of noteert je actiepunten in het groepsplan. Je kunt tips voor sfeerversterkers en groepsactiviteiten opdoen in een van de Handelingswijzers.

Nadat je gewerkt hebt aan het groepsproces en specifieke leerlingen aandacht en zorg hebt gegeven, meet je de situatie in de klas opnieuw. Geweldig als blijkt dat de sfeer verbeterd is!

The screenshot shows the Klimaatschaal interface. At the top, there is a logo with a colorful flower icon and the text 'Klimaatschaal'. Below the logo, there is a login field: 'Je bent ingelogd als _____ en vult deze lijst in voor _____'. The main part of the interface is a table with four rows of survey questions. Each row has a question number, a question text, and a set of five radio buttons for rating. The columns are labeled 'Algemeen gedeelte over je klas', '(Blijft) vaak', 'Soms', 'Regelmatig', and 'Vaak'. The questions are: 1. 'Ik vind mijn klas leuk', 2. 'Leerlingen in deze klas maken ruzie met elkaar', 3. 'Ik kan goed met de meeste klasgenoten opschieten', and 4. 'Er zijn leerlingen in onze klas die touwen van anderen kapot maken'. At the bottom, there is a button labeled 'Wijzigde vragen'.

Een aantal vragen uit de Leerlingvragenlijst.

Hoe
gezellig
vind ik
mijn
klas?

Na de Klimaatschaal de diepte in met de SIGA

Soms geeft de Klimaatschaal problematische scores aan bij enkele leerlingen. Om beter inzicht te krijgen in de onderliggende oorzaken ervan, kan je de SIGA afnemen. Afhankelijk van de scores die daaruit komen, bepaal je welke extra aandacht of type zorg deze leerlingen nodig hebben.

SIGA

SIGA is een genormeerde signaleringslijst voor het signaleren van probleemgedrag bij leerlingen. De leerling geeft een zelfbeoordeling van zijn gedrag en de docent beoordeelt het observeerbare gedrag van de individuele leerling.

Klimaatschaal brengt het pedagogisch klimaat van de klas en de school in beeld. Klimaatschaal helpt bij het optimaler leren en functioneren.

De factoren die bevestigd worden:

- Negatief zelfbeeld / teruggetrokken gedrag
- Faalangst in het omgaan met taken
- Impulsief gedrag
- Oppositioneel gedrag
- Motivatie voor leren
- Depressieve gevoelens.

De SIGA voorziet in een analysewijzer die je helpt bij het nadenken over mogelijke oorzaken van de gesignaleerde problematiek. Daarnaast geeft de diagnosewijzer voorbeelden van interventies en instrumenten die je kunt inzetten.

Sproetje

Klimaatschaal is geschikt voor het PO (midden- en bovenbouw), het SO, het VO en het VSO. Voor de onderbouw van het PO is er Sproetje. Sproetje is een beknopte versie van de Klimaatschaal en SIGA in één. Sproetje biedt met animaties en geluid ondersteuning bij het invullen van de Klimaatschaal.

SIGA-Leerling

	(Bijna) nooit	Soms	Regelmatig	Vaak
1. Ik ben tevreden over mezelf.	1	2	3	4
2. Ik ben onzeker bij overhoringen, proefwerken en/of toetsen.	1	2	3	4
3. Ik ben met van alles bezig, behalve met mijn werk.	1	2	3	4
4. Ik maak ruzie met andere kinderen.	1	2	3	4
5. Ik werk graag hard op school.	1	2	3	4
6. Het gaat goed met mij.	1	2	3	4
7. Anderen vinden mij aardig.	1	2	3	4
8. Ik maak me veel zorgen dat ik een taak niet aan kan.	1	2	3	4
9. Ik begin steeds aan iets, zonder het werk af te maken.	1	2	3	4

Een aantal vragen uit de SIGA-leerlingvragenlijst, Signaleringslijst voor gedragsproblemen.

Veelzijdig in te zetten

Zowel de Klimaatschaal als de SIGA kunnen een of twee keer per jaar afgenomen worden, en vaker kan ook bij interventie in een groep of klas.

Ervaringen van gebruikers

Uit interviews met gebruikers van de Klimaatschaal blijkt de veelzijdige en flexibele manier waarop het instrument ingezet kan worden.

- Signaleren van klimaat in de klas en gedragsproblematiek bij leerlingen, maar ook de beleving van welbevinden en veiligheid.
- Reflecteren op leerkrachtvaardigheden in didactiek, handhaving en leerlingeninteractie.
- Diagnosticeren van groepsprocessen en aandachtspunten voor zorg, ter verbetering van het lesgeven en de sfeer in de klas.

Klimaatschaal
zet aan tot
actie.

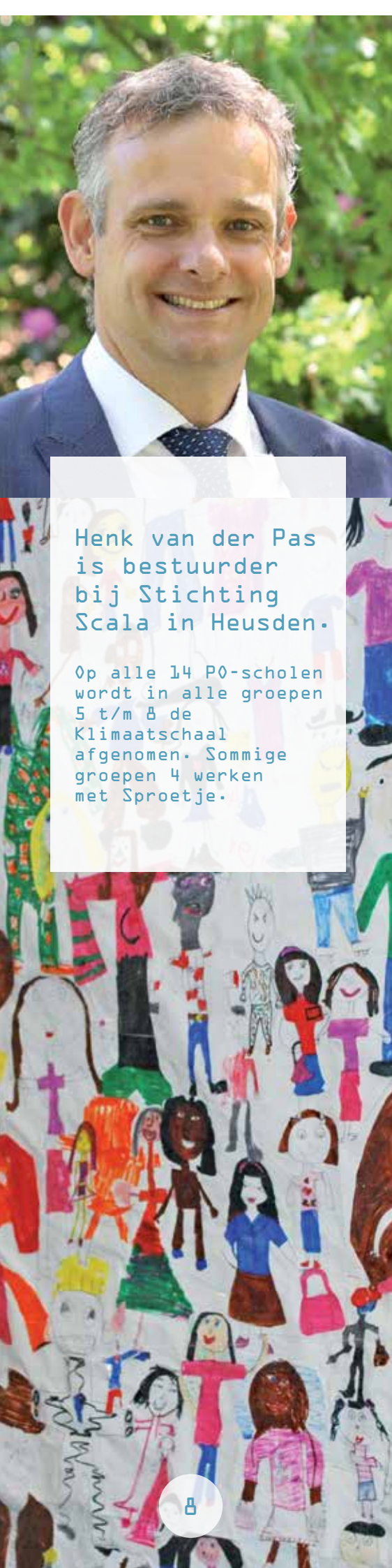
Saskia Horst,
loopbaancounselor
ROC Rijn IJssel
(MBO)

Zie het interview
op pagina 11.

Klimaatschaal geeft
direct inzicht!

www.klimaatschaal.nl

Wat
vind ik
van mijn
docent?

Henk van der Pas
is bestuurder
bij Stichting
Scala in Heusden.

Op alle 14 P0-scholen
wordt in alle groepen
5 t/m 8 de
Klimaatschaal
afgenomen. Sommige
groepen 4 werken
met Sproetje.

Prachtige benchmark voor gemiddelden op school- en bestuursniveau.

Interview met Henk van der Pas
over Klimaatschaal in het P0

Henk ontdekte in 2011 de Klimaatschaal. Hij werd getroffen door het feit dat leerlingen een terugkoppeling mochten geven over het functioneren van leerkrachten in de klas (orde en interactie).

Ontwikkelingsgericht

Bij de Scala-scholen staat ontwikkelingsgericht werken hoog in het vaandel en Klimaatschaal helpt daarbij. Daarom wordt Klimaatschaal ingezet als instrument voor reflectie op de pedagogische vaardigheden van docenten. Klimaatschaal is ingebed in het hele systeem van volgen van leerlingen van de 14 Scalascholen.

Henk gebruikt de Klimaatschaalresultaten om op bestuursniveau als trendanalyse te meten of een school op, onder of boven het gemiddelde presteert.

Opvolging bij de scholen

Als onderdeel van het leerlingvolgsysteem nemen de Scala-scholen verplicht twee keer per jaar de Klimaatschaal af. De resultaten leveren de school een basis van waaruit pedagogische en didactische vaardigheden verder ontwikkeld kunnen worden.

Bij gerichte interventies bij een probleem in een groep of een terugkerend patroon bij een leerkracht kan de Klimaatschaal vaker afgenomen worden. Bijvoorbeeld elke 2 maanden, zodat op tijd een bepaalde ontwikkeling gesignaleerd wordt.

Verbeterinstrument

Klimaatschaal is inmiddels goed ingeburgerd, waardoor de leerkrachten een Klimaatschaalafname ervaren als instrument om te verbeteren. De uitkomsten ervan bespreekt de leerkracht dan ook met de ib'er en de schooldirecteur. De Klimaatschaal geeft een goed beeld van de kwaliteit van het leerkrachthandelen.

Praktische tips

- De scholen werken met de leerling- en leerkrachtvragenlijsten van Klimaatschaal en soms ook de SIGA. De online afname wordt buiten het klaslokaal gedaan op een pc met een ondersteuner in de buurt.
- Klimaatschaal altijd combineren met een inhoudelijke gesprek over de interpretatie van de scores, want bijvoorbeeld hoogbegaafde leerlingen kunnen lager scoren terwijl de sfeer in de klas goed is. Dit komt omdat zij de betekenis van vragen anders interpreteren.
- Bij invoering zal er onder een deel van de collega's weerstand zijn. Zet door, want uiteindelijk levert de Klimaatschaal veel inzicht op in de pedagogische bekwaamheden van leerkrachten, waarmee je uitstekend ontwikkelingsgericht kunt gaan werken.
- De Handelingwijzer is eenvoudig om in te zetten voor de leerkrachten. Hiermee kunnen ze ideeën opdoen voor activiteiten in de klas.

Je weet meteen of je het gesprek met de leerling of met de docent aan moet gaan.

Chris van de Wiel werkt in het VO met Klimaatschaal

Chris van de Wiel is begeleider Passend Onderwijs en PBS-coach (Positive Behavior Support) op twee locaties van het Merlet-college.

Hij werkt vanuit het Samenwerkingsverband Nijmegen binnen het Voortgezet onderwijs, waar hij de Klimaatschaal gebruikt als onderzoeksinstrument in alle leerjaren van het VO, van VMO t/m VWO.

Wanneer er een hulpvraag komt vanuit de school of van een docent in verband met een moeilijke klas of leerling, dan zet hij de Klimaatschaal in om de oorzaak van de problemen te analyseren. Hij richt zich vooral op het begeleiden en coachen van docenten.

Afname

Chris kent de Klimaatschaal via het netwerk van Positive Behavior Support-coaches. Hij werkt er nu al 8 jaar mee. Hij neemt de Klimaatschaal meestal maar één keer af, tussen de herfst- en kerstvakantie. Dit levert hem voldoende inzicht op om gericht aan de slag te gaan en om de situatie in de klas te verbeteren. De leerlingen vullen de Klimaatschaal in op hun eigen telefoon. De Klimaatschaal dient als de SVL-lijst (schoolvragenlijst) en geeft Chris informatie over hoe de leerlingen zich voelen in de klas, dus of de groepsvorming redelijk gelukt is.

Veel resultaten

Chris gebruikt verschillende onderdelen van de Klimaatschaal. Hij werkt veel met de SIGA, de signaleringslijst voor probleemgedrag van leerlingen, maar altijd in combinatie met de afname van de Klimaatschaal zelf. Na de afnames worden de resultaten besproken met het team, de mentor en de docenten.

"De vraag kan één leerling betreffen en hij kan eindigen met een gesprek met alle docenten en afname en analyse van de hele klas."

In actie

Komt er een groot verschil uit tussen de visie van de leerlingen en de docent, dan bespreekt hij dit met de docent. Dit stimuleert de docent om te bedenken waar dat verschil vandaan komt. Hierdoor wordt de docent in een activerende modus gezet.

Francisca Schouten, lid zorgteam van Stichting Orion Amsterdam (SO/VSO) en coördinator Klimaatschaal.

Stichting Orion, een organisatie voor speciaal onderwijs in Amsterdam met 9 scholen, heeft jarenlange ervaring met Klimaatschaal.

“Het afnemen van de Klimaatschaal werkt niet als een afvinklijstje. Het vraagt wel tijd en inzet. Je wilt de gegevens analyseren en er dan het Actieverbeterplan op afstemmen. Dit wordt samen met de docent gedaan die eigenaar is van het proces. Het einddoel is om de docent door de feedback van de leerlingen in beweging te krijgen.”

Klimaatschaal levert handvatten om het klassenklimaat te verbeteren.

Francisca Schouten vertelt hoe zij Klimaatschaal in het SO/VSO inzetten

Stichting Orion heeft jarenlange ervaring met Klimaatschaal. De vragenlijsten Leerkracht, Leerling en de Ouderversie worden stichtingsbreed ingezet in cluster 3 en 4 bij zowel het SO als het VSO. De jongste leerlingen in groep 3 en 4 werken met Sproetje. Het cluster 3-onderwijs zet Sproetje in bij leerlingen met een matig of licht verstandelijke beperking. Voor leerlingen die zichzelf niet kunnen uitdrukken wordt ouders gevraagd om de Ouderversie in te vullen. Op deze manier is de Klimaatschaal breed inzetbaar binnen de zeer diverse doelgroepen. Hierdoor krijgen kwetsbare leerlingen een stem om zich te uiten over het pedagogisch klimaat binnen hun school. Een plek waar ze het grootste gedeelte van hun jeugd doorbrengen en waar ze zich veilig moeten voelen om zich te ontwikkelen tot gezonde volwassenen.

Veiligheid en vertrouwen

Francisca, lid van het zorgteam en coördinator Klimaatschaal, vertelt waarom ze indertijd voor de Klimaatschaal hebben gekozen. De vragenlijsten van de Klimaatschaal komen prettig over en brengen zowel de relatie leerkracht-leerling als de veiligheidsbeleving goed in beeld. En veiligheid, welbevinden en vertrouwen zijn belangrijke pijlers voor hun onderwijs, het zijn namelijk voorwaarden voor leren en ontwikkeling bij leerlingen. Een praktisch voordeel is bovendien dat de Klimaatschaal, aangevuld met een verantwoording, in hun situatie ook voldoet als rapportage voor de verplichte veiligheidsmeting van de Inspectie van het Onderwijs.

Thermometer

De Klimaatschaal is inmiddels goed ingeburgerd binnen de Stichting Orion. Klimaatschaal wordt ingezet als een interventietool met intensieve analyse en nazorg. De verbeterpunten worden vertaald naar de klas, de school en waar mogelijk zelfs op stichtingsniveau. Voordat de leerlingen van start gaan, legt de leerkracht uit dat de antwoorden tips opleveren om de sfeer in de klas te verbeteren. En dat er geen foute antwoorden zijn. Belangrijk voor de collega's is dat zij zich veilig voelen omtrent het gebruik van de Klimaatschaal. Dat het beslist geen instrument is om hun functioneren te beoordelen, maar juist dat het hen ondersteunt in het bereiken van een positief en veilig klassenklimaat.

Verbeterplan

Het streven is om de Klimaatschaal twee keer per jaar af te nemen. Na de herfstvakantie en na de meivakantie. Zo kan je meten of de situatie in de klas verbeterd is. Op de vraag of ze ook de Handelingswijzer gebruiken, antwoordt Francisca dat ze vooral werken met het Actieverbeterplan. Want binnen het speciaal onderwijs hebben ze genoeg materialen en middelen voor invulling van de Handelingswijzer. Maar voor het regulier onderwijs kan de Handelingswijzer wel handig zijn, geeft ze aan.

Saskia Horst
loopbaancounselor
ROC Rijn IJssel
(MBO).

Op het ROC Rijn IJssel, een MBO met vestigingen in en rond Arnhem, werken alle niveaus (1 t/m 4) met Klimaatschaal.

De resultaten gaven ruimte om te kijken naar de behoefte van de groep.

Saskia Horst over Klimaatschaal in het MBO

Saskia Horst heeft tijdens haar Masteropleiding SEN (Special Educational Needs) kennisgemaakt met Klimaatschaal. In 2016 zijn ze Klimaatschaal op initiatief van Saskia gaan invoeren bij het Rijn IJssel.

Helpend

“De aanzet binnen het MBO was een jonge onzekere docent met een vrij pittige niveau 2-groep. Deze docent wilde het graag goed doen maar vertrouwde niet op de eigen aanpak en had moeite om zijn plek te vinden binnen de klas en binnen het team. De resultaten van Klimaatschaal gaven ruimte om te kijken naar de behoefte van de groep in plaats van te denken in termen van wat er van je verwacht wordt en hoe het ‘hoort’. Hierdoor ontstond zo’n fijne samenwerking, dat we vanuit studentzaken Rijn IJssel Klimaatschaal meer zijn gaan inzetten bij o.a. kwetsbare groepen, bij docenten die vastlopen op een groep en bij studentengroepen die ontevreden zijn.”

Afname

Klimaatschaal wordt doorgaans één keer per jaar afgenomen. Meestal bij de eerstejaars, voor de herfstvakantie. En gedurende het schooljaar wanneer een docent of loopbaancoach om hulp vraagt, omdat de groep als moeilijk of ontevreden wordt ervaren. De SIGA laten ze wel invullen, maar gebruiken ze mondjesmaat, meer als achtergrondinformatie.

Positief verrast

Zowel docenten als studenten zijn positief verrast door het werken met Klimaatschaal. De vragenlijst is makkelijk in te vullen en levert snel resultaat. Studenten ervaren de vragen als eenvoudig, maar zeker niet als kinderachtig (waar docenten vaak bang voor zijn). Het Actieverbeterplan zet aan tot handelen, wat positief ervaren wordt, ook door de studenten. De studenten geven graag hun mening en willen betrokken worden bij de vervolgacties.

Blinde vlek

Het meest belangrijke dat Klimaatschaal oplevert, aldus Saskia, is misschien wel het inzicht dat het beeld van de lesgever/loopbaancoach niet altijd overeen komt met het beeld van de student. De docent is zich hier vaak niet van bewust. Klimaatschaal maakt dit zichtbaar en zet aan tot actie.

Klimaatschaal ondersteunt leraren
bij de verbetering van het
pedagogisch klimaat in hun klas.

Klimaatschaal is meer dan
alleen een meetinstrument!

Rovict

Rovict
Lange Brinkweg 77-5
3764 AB Soest
035 - 603 60 80
info@rovict.nl

www.klimaatschaal.nl

Klimaatschaal is een product van Rovict,
tevens leverancier van ESIS, SCOL en Burgerschap Meten.

ESIS

SCOL
SOCIALE COMPETENTIE OBSERVATIE LIJST

**burger
schap
meten**